

Høringsuttalelse- Plikt til å stille vilkår om aktivitet ved tildeling av økonomisk stønad- endring i lov om sosiale tjenester i arbeids og velferdsforvaltningen § 20.

Administrativt arbeidsgrunnlag for politisk behandling i Verdal formannskap 18. september 2014.

Det vises til Arbeids- og sosialdepartementet høringsbrev datert 04.06.2014 med tilhørende høringsnotat. Departementet ber om innspill knyttet til økonomiske og administrative konsekvenser av forslaget. NAV Verdal og Verdal kommune støtter synspunktene til departementet, men har samtidig enkelte innsigelser til forslag om ny lovtekst til § 20 «Bruk av vilkår om aktivitet».

Innsnevring av dagens lovtekst

Slik nåværende §20 i Lov om sosiale tjenester i NAV er skrevet gir den rom for flere muligheter når det kommer til vilkårssetting. Dette gjør at hver sak kan og vil bli behandlet individuelt. Vi tolker forslaget om ny lovtekst slik at vilkår som ikke omhandler aktivitet ikke kan settes. Dette blir uheldig. Alle som mottar økonomisk sosialhjelp har f.eks. selv et ansvar for å redusere sine utgifter og øke sine inntekter. Om inntekten over tid er lav kan vilkår om å redusere utgifter være med på å gjøre personer selvhjulpne. Et slikt vilkår kan sidestilles med det at de selv skal skaffe seg lønnsinntekt gjennom arbeid. Andre vilkår kan være det å søke om bostøtte gjennom husbanken, kreve kvittering etter kjøp rettet mot bestemt formål. NAV-kontoret har også i enkelte tilfeller gått inn med for eksempel lån eller garanti for depositum. I slike tilfeller blir det stilt vilkår om lånebetingelser.

NAV-direktoratet uttaler i sitt høringsutkast at forslaget til ny lovhjemmel vil føre til betydelig innsnevring av gjeldende rett og praksis. Dette utsagnet støtter vi. Samtidig ser vi et behov for at lovteksten også bør ha et skal når det gjelder aktivitet. Forslaget fra Verdal kommune innebærer at vi kan sette vilkår på tildeling av økonomisk sosialhjelp, og at vi skal sette vilkår om aktivitet om ikke det er tungtveiende grunner som taler mot det.

Vi stiller spørsmål om hvorfor det ikke skal fortsatt refereres til § 21, tredje ledd og § 25 i nytt forslag til lovtekst.

Vurdering av den enkelte

Departementet skriver at forslaget til ny lovtekst satt ut i live vil være arbeidskrevende og at kommunene må ha et systematisk opplegg for kartlegging. Vi vil gjerne presisere at *alle som henvender seg til NAV-kontoret, og som ønsker eller trenger bistand for å komme i arbeid, har rett til å få vurdert sitt bistandsbehov* jmf. NAV lovens §14a. Sammen med oppfølgingsmetodikken vil dette ikke medføre merarbeid i NAV, men en mer helhetlig

oppfølging. Kravet om arbeidsrettet vilkår vil ytterligere føre til bedre kvalitet på den behovsvurdering NAV-kontorene gjennomfører i dag.

Verdal kommune støtter departementets uttalelse om at saker hvor det ikke skal kreves vilkår om aktivitet skal begrunnes.

Merarbeidet – slik vi vurderer det - vil ligge i selve saksbehandlingen ved brudd på vilkår. Spørsmålet er om brudd på vilkår som omhandler ugyldig fravær fra aktivitet skal kunne føre til reduksjon i utbetaling av ytelser på lik linje med praksis knyttet til kvalifiseringsprogram og introduksjonsprogram. Her kan stønad reduseres ved ugyldig fravær uten at det fattes enkeltvedtak. Vi ønsker å utfordre departementet på hvordan vi på best mulig måte kan ivareta rettsikkerhet samtidig som vi får en effektiv forvaltning.

Erfaringsmessig vet vi at det tar tid og ressurs å følge opp personer som har vært utenfor arbeidsmarkedet over lengre tid. Enkelte brukere kan ha behov for bistand fra flere instanser for at vedkommende bruker skal kunne settes i stand til å komme seg ut- og over tid stå i aktivitet. Spørsmål om ressurser til kommunen i forbindelse med aktivitetsplikt vil nok også komme fra vår kommune.

Brudd på vilkår

I forslag til ny lovtekst tredje ledd står det at brudd på vilkår kan føre til reduksjon av stønad. I gjeldende rundskriv Hovednr. 35 - punkt 4.20.2.8. står det listet opp flere forslag til ulike sanksjoner som i tillegg til reduksjon også omfatter stans og kortere utbetalingsformer. Vi ønsker at loven gir åpning for å videreføre disse sanksjonsformene da de i enkelte tilfeller er med på å få brukere videre.

Når ytelser til brukere som har barn blir redusert som følge av vilkårsbrudd er det viktig å få ivaretatt barna. Samtidig har foreldrene en plikt til å forsørge sine barn. Foreldrene må være med på å sørge for at de enten får seg arbeid eller kan gjøre seg gjeldende andre økonomiske rettigheter. Målet er at familiene skal være selvhjulpne, og ikke blir langtidsmottakere av økonomisk sosialhjelp. Økonomisk sosialhjelp skal være vårt siste sikkerhetsnett, men ikke en livslang økonomisk ytelse.

Det er nødvendig at presiseringer kommer på hvordan sørge for ivaretagelse av barn i disse familiene, samtidig som det stilles krav til deres foreldre når det ikke er tungtveiende grunner som taler imot.

Vår erfaring

NAV Verdal har siden 2013 satt vilkår om aktivitet gjennom kommunen for å motta økonomisk stønad. Av de som har vært igjennom vårt lokale tiltak «Arbeid for sosial» er det 85% som har gått videre til arbeid eller skole. Vi ser at deltakelse i arbeid gir en stor merverdi for de som har dette som krav.

Vår erfaring er også at når det stilles krav om aktivitet har vi hatt enkelte som har uttalt at de like gjerne kan finne seg en jobb. De ønsker dermed ikke å legge inn en søknad om økonomisk sosialhjelp. Dette medfører ikke at terskelen for å få stønad blir for stor, men at vi ikke tillater at de skal kunne gå passive på en ytelse.

Økonomiske konsekvenser:

Vi ønsker at Departementet også skal kunne se på tiltaksbruk i NAV generelt parallelt med innføring av aktivitetsplikt. På forsommeren i år hadde vi i Nord-Trøndelag en tiltaksstopp på tiltak til bruk for personer med standard og situasjonsbestemt innsats i NAV. Vi opplever slike tiltaksstopper som uheldige når vi prøver å få mennesker ut i jobb. Vi må unngå at vi må dra brukerne lenger inn i et system (les sykeliggjøre brukerne) enn nødvendig for at de skal kunne motta nødvendige og hensiktsmessige tiltak. Vi mener at både kommune og stat har et felles ansvar her.

Kommunen er en stor arbeidsgiver. På lik linje med andre arbeidsgivere så er det viktig at også kommunen som arbeidsgiver stiller opp og tar imot tiltaksbrukere fra NAV. Derfor er det viktig at også fagforeningene ser nytten av å kunne benytte kommunen som sted for tiltaksplasser. Dette utgjør ingen konkurranse med arbeidsmarkedet. Det at vi sammen hjelper brukere til å kjenne at arbeid og aktivitet gir en merverdi for dem selv - og at de samtidig er de med verdiskaping i samfunnet er viktig.

Verdal kommune støtter departementets forslag om aktivitetsplikt, men vi ser samtidig at det vanskelig kan gjennomføres slik forslag til lovtekst blir fremstilt.

Høringsuttalelsen skal behandles i formannskapsmøtet 18.09.2014, og høringsuttalelse i form av vedtak vil, i likhet med prosess i flere kommuner, bli ettersendt departementet i etterkant som erstatning for denne.